

2. Hafta: Tarımsal Üretim-Gıda Üretimi İlişkisi

Gıda sanayinin temel yapı taşı tarım sektörüdür ve tarımsal üretimdir.

Gıda sanayinin işleyeceği hammadde fiyatlarındaki değişim, kuraklık, kalite farklılığı gibi nedenler hammadde kaynaklarının daha verimli kullanılmasını zorunlu kılmaktadır.

İnsanların mutlak ihtiyaçlarının karşılanmasında tarımsal faaliyetten elde edilen ürünler esastır. Tarım vazgeçilmez bir sektördür. Tarım her ülkenin ekonomisi içinde önemli ve stratejik bir üretim dalını oluşturmaktadır.

Tarım Sektörü ve gıda üretim ilişkisi

Tarım, bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretimi, işlenmesi, girdi üretimi, ürünlerin pazarlanması gibi birbirini takip eden süreçleri kapsar.

Tarım, doğal kaynakları uygun girdilerle birlikte kullanarak yapılan her türlü üretim, yetiştirme, işleme ve pazarlama faaliyetleridir (5488 sayılı Tarım Kanunu, Madde:3).

Tarımda, toprak, tohum ve damızlık materyal kullanılarak bitkisel ve hayvansal ürünler üretilir ve bunlar çeşitli aşamalarda değerlendirilir.

Tarım üç kısımda toplanabilir:

1. Bitkisel üretim
2. Hayvansal Üretim
3. Tarım ürünleri ve girdileri teknolojisi

Yeryüzündeki kara parçalarının %27'sinde tarım yapılmaktadır. **Tarım her ülkenin önem vermesi gereken, gıda maddelerinin temini gibi stratejik görevi bulunan vazgeçilmez bir sektördür.**

Neolitik Döneme (MÖ 10 binlere) kadar insan avcı ve toplayıcı olarak yaşadı. Eti ve postu için vahşi hayvanları avlarken, yabani meyveleri, yumruları, kökleri toplayıp yedi. Ürettiği şeyler savunma ve avlama amaçlı taştan yapılan ilkel silahlar ile üşümek için giydiği ilkel kıyafetlerdi. Bu yapısı ile tüketici durumunda olan insan, doğaya bir şey katmazken, doğadakileri tüketiyordu.

MÖ 10-7 bin arasında insanın ilk defa yerleşik yaşama geçerek tarım yapmaya ve hayvan yetiştirmeye başladığı ve tarım devrimini gerçekleştirdiği söylenebilir.

İlkel tarım şekli, yapılışı ve dönemleri itibariyle; elle ekim, sopa ile ekim, ocak açarak ekim, çapa ile ekim, olmak üzere dört kısımda incelenebilir.

Tarım, tarım işletmesi denilen ekonomik birimlerde, çiftçiler tarafından yapılır. Çiftçi; mal sahibi, kiracı veya ortakçı olarak devamlı veya en az bir üretim dönemi veya yetiştirme devresi tarımsal üretim yapan gerçek ve tüzel kişilerdir.

Genellikle çiftçiler, tarım işletmelerinde ikamet ederek bizzat çalışır ve işletmeyi yönetirler. Ancak işletmesinde oturmayarak, ilçe ve ilde ikamet edenler ve hizmetinde çalıştırdığı kişiler vasıtasıyla tarım işletmesindeki işlerini yürüten çiftçiler de vardır.

Çiftçinin tarımsal üretimde bulunduğu toprağın sahibi olması şart değildir. Esas olan tarımsal faaliyeti mal sahibi, kiracı, yarıcı veya ortakçı olarak yapmaktır.

Tarımsal faaliyet, toprak, su biyolojik kaynaklar ile birlikte tarımsal girdiler kullanılarak yapılan bitkisel, hayvansal, su ürünleri, mikroorganizma ve enerji üretimidir. Tarımsal faaliyette, üretilen ürünler hammadde olup, bunlar üzerinde insan etkisi, üretimin esas faktörleri olan toprak ve iklime göre oldukça sınırlıdır.

İnsanların tarımsal faaliyette kullandıkları tohum bitkisel ise tarımın bitkisel üretim, hayvansal (damızlık materyal) ise hayvan yetiştirme kısmı ile uğraşılıyordur.

Tarımdan elde edilen bitkisel ya da hayvansal hammaddelerin, tarım işletmesi içinde yarı ya da tam mamul duruma gelinceye kadar işlenmesi durumunda, tarım ürünleri teknolojisinden söz edilebilir.

Tarım ürünlerini hammadde olarak kullanan ve bugün imalat sanayi bünyesinde yer alan tarıma dayalı sanayi,,bir tarımsal faaliyet değil, sanayi faaliyeti olarak kabul edilir. Ülkeler gelişmişlik düzeyini artırdıkça tarım ürünlerinin işlenmesi olayı, tarım işletmesi dışındaki tarıma dayalı sanayi işletmelerinde ileri teknoloji kullanılarak gerçekleştirilmektedir.

Tarımsal Gelişim Süreci

- İkel Tarım (Avcılık&Toplayıcılık)
- Yaşanılan yerde kaynak tükendiğinde yeni alanlara göç ediliyor.
- Geçimlik Tarım
- Yerleşik düzende tohum. fide.fidan kullanılmaya başlanmıştır.
- Ticari Tarım
- Üretim fazlaları. pazara dönük üretim biçiminin yaygınlaşmasını sağlamıştır.
- Endüstriyel Tarım
- Tam bir uzmanlaşma sonucunda yığın üretim ve entegre işletmeler ortaya çıkmıştır.

Tarımsal üretimin gıda işletmelerine ilişkin özellikleri

1. Tarımda iş ve aile yaşantısı bir bütündür. Tarımsal üretimin endüstriyel üretime dönüşmesi sürecinde gıda işletmeleriyle bağı artmaktadır.

2. Tarım işletmelerinde genellikle çeşitli ürünler yetiştirilir. Tarımsal üretimin risk ve belirsizlikleri çoktur. Gıda işletmeleri açısından bu riskler sürekli düşünülmektedir.

3. Tarımsal üretim doğa koşullarına bağlıdır ve gıda işletmeleri buna bağlı olarak işletme kapasitelerini ayarlamaya çalışırlar. Tarımsal üretimde elde edilen ürünler organik maddelerdir. Bunların miktar ve niteliklerine insanlar bir dereceye kadar etki edebilmektedirler. Bitkisel ve hayvansal tohum elde mevcut olduğu sürece, bunları çoğaltmak mümkündür.

4.Tarımsal faaliyet kesiklidir. Çeşitli işler, mevsimlere göre sıraya konularak yapılmak zorundadır. Bu nedenle tarımda ileri derecede iş bölümüne de rastlanmaz. Ayrıca tarımda, ürün elde edebilmek için belirli bir sürenin geçmesini beklemek lazımdır. Tarımsal üretim kesikli ve mevsimseldir. Bu sürece gıda sanayi işletmeleri uymak

zorundadır. Bu arada tarımda makine kullanımı, üretimin her aşamasında yaygın değildir. Bu yönüyle ileri derecede işbölümü mümkün değildir. Sanayie yönelik yoğun üretim verimlilik artışı ile mümkündür.

7. Tarım işletmelerinin genellikle aile işletmeciliği şeklindedir ve küçük ölçekte olması ve kendine yeterlilik söz konusudur. Küçük işletmelerin kolektif üretimle gıda işletmeleriyle bağı artabilecektir.

8. Tarım ürünlerinin talep ve arz elastikiyetleri düşüktür. Bu nedenle tarım ve gıda ürünleri vazgeçilme derecesi düşük ürünlerdir ve piyasa talebi hemen azalma göstermez. Tarımsal üretimin ve piyasanın kontrolü sınırlıdır.